

A. Pascu

PĂSTORUL ALUNGAT.
VIATA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

Dragă cititorule creștin,
Dacă ai trăit o minune mijlocită de Sfântul Ioan Gură de Aur,
te rugăm să ne trimiți mărturia ta pe adresa:
Str. Bahluiului nr. 1, Sector 1, București, 011281

sau

editura@meteorpress.ro
Bunul Dumnezeu, Maica Domnului și Sfinții
să-ți răsplătească străduința!
Editura

METEOR
PUBLISHING

Cuprins

Cuvânt-înainte..... 5

Partea I – În Antiohia

1. O cetate de aur	9
2. Împărații secolului al IV-lea	15
3. Un hățiș al credinței	19
4. Creștinismul sirian	22
5. Viața monahală și sfânta învățătură	26
6. Tinerețe, tinerețe.....	29
7. O nouă răspundere: preoția	37
8. A-ți pune sufletul pentru ceilalți.....	41

Partea a II-a – La Constantinopol

9. Arhiepiscop al Constantinopolului.....	49
10. Ordine în Constantinopol	52
11. Când păstori sunt lupii	56
12. Problema văduvelor bogate.....	59
13. Cine întoarce sabia de sabie va pieri	63
14. Făcând ordine în Efes.....	67
15. Mânia împărătesei Eudoxia	70
16. Frații Lungi	73
17. Viclenia lui Teofil.....	78
18. Un proces mincinos	83

19. Un exil eșuat.....	87
20. Viermele cel neadormit al urii.....	90
21. Al doilea exil.....	97
22. Mărturisindu-L pe Hristos.....	101
23. Încununarea.....	108

Partea a III-a – Moștenirea

24. Despre <i>Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur</i>	113
25. Prăznuirea celor trei ierarhi.....	115
26. O operă ziditoare.....	120
27. Sfinții ne ascultă.....	127
28. Sfântul Ioan Gură de Aur și românii.....	129
Epilog.....	137
Bibliografie selectivă.....	139

PARTEA I

În Antiohia

1. O cetate de aur

„Lui Hristos Îi este drag orașul acesta mai mult decât toate și din pricina strămoșilor noștri, și din pricina virtuții voastre. După cum, între Apostoli, Sfântul Petru a fost cel dintâi care a predicat pe Hristos Fiul al lui Dumnezeu, tot așa, între orașe, după cum am spus și mai sus, orașul nostru a fost cel dintâi care și-a pus pe frunte, ca pe o cunună minunată, numele de creștin.”¹

Se spune că locul nașterii are o mare influență asupra vieții fiecărui om, mai mult sau mai puțin sesizabil, prin tradiție, cultură și civilizație, prin mediul natural. Și epoca contează: nu e același lucru a trăi înainte sau după Domnul Hristos, a trăi într-o epocă frământată de războaie sau în pace. Și nu oricine poate înmănunchea într-un buchet tot ce au mai bun epoca și locul în care s-a născut, făcându-l să dăinuiască peste veacuri. Sfântul Ioan Hrisostom, căruia i-a rânduit Dumnezeu să trăiască într-una dintre cele mai

¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, „Omilia a III-a”, în *Omiliile la statui*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare, EIBMBOR), București, 2007, p. 62.

vestite cetăți de cultură greacă din epoca sa, Antiohia, a reușit. Prin scrierile lui, putem arunca o privire asupra a ceea ce a însemnat, în Imperiul Roman de Răsărit, orașul său de baștină.

Sfântul Ioan Gură de Aur s-a născut în anul 345. În vremea nașterii sale, orașul Antiohia (numit astăzi Antakya) era unul dintre cele mai însemnate orașe din Imperiul Roman de Răsărit, al doilea după Alexandria, rivalul său. Pentru frumusețea și civilizația sa, era supranumit „Orașul de Aur” sau „Perla Orientului”. În acele vremuri, Imperiul Roman avea granița răsăriteană pe fluviul Eufrat.

Orașul fusese înființat înspre anul 300 î.Hr. de generalul lui Alexandru cel Mare, Seleucos I Nicator, satrap al Babilonului și apoi rege al Siriei, din 305 până în 281 î.Hr. El a denumit orașul după tatăl său, Antiochos. Construit la răscrucea drumurilor comerciale antice ce legau Anatolia de Mesopotamia și Iudeea, pe malul râului Orontes, pe atunci navigabil, a devenit capitala regatului seleucid și un centru important al culturii elenistice (cultură ce se situează, cronologic, între epoca lui Alexandru cel Mare, mort în 323 î.Hr., și moartea reginei Cleopatra, în anul 30 î.Hr.

Antiohia și Alexandria, cele mai dezvoltate orașe, aveau și cele mai vestite școli.¹ Orașul era construit pe valea bogată a râului Orontes, la 22 km de coasta Mării Mediterane; avea amfiteatre, băi și edificii grandioase.

¹ În Alexandria, a funcționat o școală catehetică, o universitate, „Musion”, și existau două biblioteci. Școala catehetică a fost prima școală creștină bine organizată și a fost deschisă încă din secolul al II-lea. Aici s-au format mari scriitori creștini, printre care Origen, Clement Alexandrinul, Dionisie cel Mare, Teognost, Petru, Didim cel Orb, Atanasie cel Mare etc. Metoda de interpretare a Scripturilor diferea de cea din Antiohia, după cum vom vedea mai departe.

Clima mediteraneeană era îmblânzită de altitudine. Era locuită în acele vremuri de 200.000 de bărbați (în afară de femei, copii și sclavi).

Orașul este cucerit de Pompei în anul 64 d.Hr. și devine capitala provinciei romane Siria. Sub domnia lui Tiberius, se dezvoltă, având 500.000 de locuitori și fiind al treilea oraș ca mărime din Imperiul Roman, după Roma și Alexandria. Ulterior, fiecare împărat roman își va lăsa amprenta aici prin construcții grandioase: Domițian construiește terme și un templu al lui Asclepios, Traian – un pod nou, terme și un circ, apoi reconstruiește orașul, grav avariat în urma seismului din 115 d.Hr., ca și Hadrian: centrul comercial, cu marile sale coloane, e refăcut în mare parte, drumul central, larg de nouă metri, porticurile elegante, templele. Marc Aureliu restaurează templele și construiește Nymphaea, o fântână bogat împodobită, și multe altele.

În secolul al II-lea, pe măsură ce se înmulțesc conflictele Imperiului Roman cu Imperiul Part și apoi cu Imperiul Sasanid, orașul devine adesea reședință imperială și sediul unor trupe numeroase, bază pentru numărul mare de campanii romane în Mesopotamia. În 252, sasanizii invadează Siria și distrug parțial orașul, deportând o parte din populație. Orașul e reconstruit în câțiva ani și își recâștigă repede importanța. Este de remarcat atmosfera de revoltă din oraș, care, adesea, i-a făcut pe împărații romani să ia măsuri punitive împotriva populației.

Încă dinainte de secolul al IV-lea, în oraș locuiau populații diferite, fiecare cu limba, religia, cultura și civilizația ei: greci, anatolieni, sirieni, iudei, romani. Viața orașului era organizată în bună măsură încă după mentalitatea

păgână, cu teatre, hipodrom, locuri de distracție, băi publice, favorizând imoralitatea. Inevitabil, populațiile s-au influențat reciproc, ceea ce a dus la apariția sincretismului religios, dar și a numeroase tensiuni sociale, culturale sau religioase. În secolul al IV-lea, când Alexandria părea că își pierde din importanța politică și culturală, Antiohia era încă centrul de rezistență al lumii greco-romane în fața primejdiei perșilor.

Biserica Antiohiei a fost întemeiată de Sfinții Apostoli Barnaba, Pavel și Petru. De aici, creștinismul s-a răspândit în toate orașele și satele siriace, mai întâi prin populația elenistică și prin evreii elini, care se stabiliseră aici ca rezultat al mării rebeliuni împotriva romanilor din anii 70 sau 130, când au fost scoși din Ierusalim și Palestina. Se spune că, până în anul 42, creștinii se numeau „nazarineni” sau „galileeni”. Ei au luat numele de „creștini” în orașul Antiohia, după cum precizează Sfântul Apostol Luca în *Faptele Apostolilor*¹.

Când Sfântul Petru a părăsit Antiohia, au rămas să conducă Biserica Siriei Sfinții Evodie și, apoi, Ignatie Teoforul. Importanța Sfântului Ignatie în istoria Patriarhiei din Antiohia este atât de mare, încât, până în 1293, toți patriarhii Bisericii Siriace au purtat numele Ignatie.

În epoca în care s-a născut Sfântul Ioan, orașul era sfâșiat de tendințe contrare și de confuzii, rămânând totuși un mare oraș. Importanța sa religioasă creștină se diminuase din cauza ereziilor și odată cu creșterea importanței Constantinopolului și a Patriarhiei din Ierusalim.

¹ „Și, în Antiohia, întâia oară, ucenicii s-au numit creștini” (*Fapte* 11, 26).

Tensiunile și contradicțiile se vedeau în fiecare aspect al vieții sociale. Educația se dezvoltase atât de mult, încât Antiohia era considerată Atena Răsăritului. În vremea aceea, retorica era considerată mama tuturor științelor, iar cea mai bună școală, cea a retorului păgân Libanius. Antiohienii cultivați, din clasa socială superioară, îi frecventau pe retori, apreciind, ca niște adevărați cunoscători, originalitatea argumentațiilor. Episcopii s-au văzut nevoiți să-i trimită pe cei talentați să învețe arta de a vorbi în public de la Libanius, pentru a putea predica apoi cuvântul Domnului într-un mod care să ajungă la inimile antiohienilor. Dar majoritatea locuitorilor săraci erau analfabeți.

Și mai era o problemă. Creștinii, aproximativ jumătate dintre locuitori, erau foarte influențați de mediu și participau adesea la sărbătorile și ritualurile religioase ale altora, iudei sau chiar păgâni, neînțelegând că adevărul Bisericii este unic și ireconciliabil cu alte credințe. Împotriva acestei situații a vorbit adesea Sfântul Ioan în predicile sale, încercând să-i facă pe credincioși să conștientizeze caracterul exclusiv al adevărului creștin.

După epoca Sfântului Ioan Gură de Aur, importanța Antiohiei s-a diminuat treptat, în urma luptelor de cucerire cărora le cade victimă. Cetatea e distrusă din nou de un cutremur în 526, care a făcut în jur de 250.000 de victime, este cucerită de perși în 540, ajunge sub stăpânire sasanidă, apoi arabă, pentru ca, în 966, să fie recucerită de bizantini, apoi, în 1084, din nou de turci. Istoria sa frământată continuă până în secolul al XX-lea, mai precis până în 1939, când, din nou, orașul este preluat de Turcia. El rămâne și în prezent un măr al discordiei între cele două țări